

NĚKOLIK NOVINEK V BRYOFLÓŘE NÁRODNÍHO PARKU ŠUMAVA

Some novelties in the bryoflora of the Šumava National Park

Jan Kučera

Biologická fakulta JU, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice, Česká republika

Abstract: Seven species new to the bryoflora of the Šumava Mts. have been found in the south-eastern part of the Šumava Mts. during the author's August excursions: *Brachythecium geheebii* Milde, *Bryum klinggraeffii* Schimp., *Bryum badium* (Brid.) Schimp., *Pohlia lescuriana* (Sull.) Grout, *Dicranella staphylinia* Whiteh. and *Tortula norvegica* (Web.) Wahlenb. & Lindb. Two other rare taxa, *Brachydontium trichodes* (Web.) Milde and *Hygrohypnum duriusculum* (De Not.) Jamieson have been recorded after more than 80 years.

Z české části Šumavy je udáváno více než 450 druhů mechorostů, z nichž asi 350 bylo recentně ověřeno (Kučera 1995). Přesto toto území nepatří k bryologicky nejlépe prozkoumaným oblastem České republiky a seznam šumavských mechorostů bude jistě v blízké budoucnosti rozšířen o řadu zejména drobných a přehlížených druhů. Malým příspěvkem k úsilí o co nejúplnější inventarizaci šumavské bryoflóry má být i tento článek.

Při svých posledních exkurzích v srpnu 1996 jsem se zaměřil zejména na bryology opomíjená stanoviště (okraje cest, zídky apod.). Výsledkem pátrání na těchto i některých přirozených stanovištích bylo nalezení následujících mechorostů nových pro bryofloru Šumavy:

Brachythecium geheebii Milde: severní svah Hraničnicku, J Nové Pece; na klenu, ca. 1130 m n.m., 6.8.1996 leg. J.Kučera.

Bryum klinggraeffii Schimp.: okraj cesty Černý Kříž - Nová Pec 1 km V Černého Kříže, 730 m n.m., 5.8.1996 leg. J.Kučera.

Dicranella staphylinia Whiteh.: Nová Pec, obnažená zem při okraji cesty, 740 m n.m., 6.8.1996 leg. J.Kučera.

Ditrichum cylindricum (Hedw.) Grout: Nová Pec, obnažená zem při okraji cesty, 740 m n.m., 6.8.1996 leg. J.Kučera; Nové Údolí, obnažená zem při okraji cesty 700 m SZ vrcholu Kamenné, 865 m n.m., 7.8.1996 leg. J.Kučera.

Tortula norvegica (Web.) Wahlenb. & Lindb.: Nová Pec, zídka, 740 m n.m., 6.8.1996 leg. J.Kučera.

Bryum badium (Brid.) Schimp.: Nové Údolí, písčité dno vypuštěné nádrže 1 km JJV zastávky ČD, 860 m n.m., 7.8.1996 leg. J.Kučera.

Pohlia lescuriana (Sull.) Grout: Nové Údolí, okraj cesty 1 km JJV zastávky ČD, 860 m n.m., 7.8.1996 leg. J.Kučera.

Dále se podařilo ověřit následující druhy s velmi malým počtem nelezišť na Šumavě i v celé ČR:

Brachydontium trichodes (Web.) Milde: údolí Novopeckého potoka, 1020 m n.m., na vlhkém žulovém kameni u potoka, 6.8.1996 leg. Z.Palice. Ze Šumavy jsou známy 2 lokality, naposledy byl tento druh sbírán v r. 1896 P.Horou na Polomu.

Hygrohypnum duriusculum (De Not.) Jamieson: údolí Novopeckého potoka, ca. 1100 m n.m., 6.8.1996 leg. J.Kučera. Z české strany Šumavy jsou známy 4 lokality, naposledy byl tento druh sbírán v r. 1913 I.Famillerem na Debrníku.

Všechny nově nalezené druhy patří mezi taxony přehlížené, s velmi nedokonale známým rozšířením a velmi malým počtem doložených lokalit na území ČR. Většina z nich je proto zahrnuta v některé z kategorií předběžné verze Červeného seznamu mechorostů ČR (Váňa 1995) - jde o druhy *Brachythecium geheebii*, *Pohlia lescuriana*, *Bryum klinggraeffii* a z ověřených *Brachydontium trichodes*. Další dva taxony - *Tortula norvegica* a *Bryum badium* nebyly v minulosti vždy rozlišovány na druhové úrovni, což mohlo způsobit absenci údajů o jejich rozšíření na Šumavě.

Literatura

- Kučera J. (1995): Společenstva epilitických mechorostů na území Národního parku Šumava. - 89 p., ms. [Dipl. pr., depon. in: Knižovna katedry botaniky PFF UK Praha].
- Váňa J. (1995): Preliminary list of threatened bryophytes in the Czech Republic. II. Mosses (*Bryophyta*). - Preslia, Praha, 67: 173-180.

MECH *TORTULA ATROVIRENS* NA SLOVENSKUThe moss *Tortula atrovirens* in Slovakia

Zdeněk P i l o u s

Komenského 443, 513 71 Hostinné, Česká republika

Abstract: The rare oceanic-mediterranean moss species *Tortula atrovirens* (Sm.) Lindb. has been collected two times in the Czech Republic, yet: at the village Máslovice near Kralupy n. Vltavou in 1897 and at the village Srbsko in the Bohemian Karst in 1898. In Slovakia this species is recorded for the first time (collection by the present author in 1972) from the Črep Mt. between villages Hajnáčka and Hodějov in southern Slovakia. These Czech and Slovak records represent the northern limit of the species distribution in Central Europe.

Oceanicko-mediteránní druh *Tortula atrovirens* (Sm.) Lindb. byl sbírán ve střední Evropě až J.Velenovským v r. 1897. Nalezl jej na kypré zemi „červených“ vápenců na k jihu exponovaných stráních u Srbska v Českém krasu a hned následujícího roku na zemitých skalách proti Libšicím v údolí Vltavy poblíž Kralup. Ve čtyřicátých letech jsme po tomto druhu na zmíněných lokalitách nezávisle s R.Vaňkem bezvýsledně pátrali. Velenovského doklady se mi tehdy v herbářích nepodařilo naleznout, ale nepochybuji, že byly správně určeny. Většinou je tento druh uváděn z vápenců, ale roste i na jiných slabě vápnitých horninách. Blízce příbuzný druh *Tortula obtusifolia* (Schwaegr.) Math., který se mimochodem v Čechách vůbec nevyskytuje, roste přímo na andesitových nebo čedičových skalách, kdežto *T. atrovirens* na kypré zem a upřednostňuje vápnitý substrát.

Druh *T. atrovirens* je drobný, zpravidla hojně plodný druh. Horní listy jsou krátce vejčité podlouhlé, krátce a ostře zašpičatělé, často i zaoblené s hrotitě vybiňavým žebrem nebo i bez hrotu. Žebro je po celé délce dosti silné, v horní třetině dokonce zesílené, ne však tak zesílené, jak jej uvádí v nákresech řada autorů (např. Mönkemeyer 1927).

Düll (1984) označuje tento druh jako mediteránně-oceanický, s téměř kosmopolitickým rozšířením. Severní hranice rozšíření v Evropě probíhá od Irska přes Anglii do Westfálska (v Německu dosahuje až 51° 45' s.š.), zabíhá dále do Saska, Čech (Kralupy n. Vltavou) a na jižní Slovensko, Moldávie a Sedmíhrad. Několik lokalit je známo i z Maďarska z těsné blízkosti slovenských hranic.

Dosud jedinou lokalitu tohoto druhu na Slovensku se mi podařilo nalézt v r. 1972 v Cerové vrchovině na vrcholu hory Črep (417 m n.m.) mezi obcemi Hajnáčka a Hodějov na kypré jemně zvětralině čedičových skal. Slovenské rostliny mají výrazně zaoblené listy, nikdy nejsou zašpičatělé. Žebro je nápadně silné, v horní části listu však není tak nápadně zesílené, jak bývá v literatuře velmi často uváděno. V každém případě jde o druh, kterému je třeba věnovat zvýšenou pozornost; na uvedené lokalitě může vymizet a objevit se na dalších, podobně jako je tomu v sousedním Maďarsku. Je možné tento druh očekávat až po oblast Štúrova, předpokladem je však hledání dalších lokalit v časném jaru.

Literatura

- Düll R. (1984): Distribution of the European and Macaronesian mosses (Bryophytina). Part I. - Bryol. Beitr. 4: 1-113.
- Mönkemeyer W. (1927): Die Laubmoose Europas. Andreaeales-Bryales. - In: Rabenhorst's Kryptogamen-Flora... IV., 960 p., Leipzig.